

การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

INFORMATION SYSTEM MANAGEMENT OF EXCELLENT LEVEL SCHOOLS IN THE THIRD EXTERNAL QUALITY ASSURANCE BEING UNDER SERVICE AREA OFFICE

สายฝน ภาณุมาศ^{*}
ประเสริฐ อินทร์รักษ์^{**}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ
1) ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบ
ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล และ
2) องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย
ในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
ครั้งนี้ คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
จำนวน 95 โรงเรียน ได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่าง
โดยตารางประมาณการขนาดตัวอย่างของทาโร ยามาเน่
ที่ระดับความเชื่อมั่น 90% จากโรงเรียนมัธยมศึกษา
ทั่วประเทศจำนวน 2,361 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษา
ละ 3 คน คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ

สถานศึกษาฝ่ายบริหารวิชาการหรือฝ่ายบริหารงานบุคคล
และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารงบประมาณ
หรือฝ่ายบริหารทั่วไป รวมทั้งสิ้น 285 คน เครื่องมือที่ใช้
ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบไม่มีโครงสร้าง และ
แบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ โดยใช้
โปรแกรมสำเร็จรูป และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย
ในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล เป็นไปตามประมวลกฎหมาย
และกฎหมายหลัก 2 ฉบับ คือ ประมวลกฎหมายแพ่ง

^{*} หลักสูตรปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{**} อาจารย์ที่ปรึกษา

และพาณิชย์ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ที่เกิดจากการกระทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อภายใต้ข้อบ่งชี้การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ครอบคลุมการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป

2. องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย 3) ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และ 4) ด้านการไม่ละเลยการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยองค์ประกอบหลักที่ 1 มี 5 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การพัฒนาทีมงาน 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) การควบคุมภายใน 4) การส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา และ 5) การประกันคุณภาพการศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารความเสี่ยง กฎหมายความรับผิดทางละเมิด

Abstract

The purposes of this research were to determine: 1) legally risk management on tortious liability of legal basic education school administrators and 2) the factors of legally risk management on tortious liability of legal basic education school administrators. The samples were 95 schools under the Office of Secondary Education Area, the Office of the Basic Education Commission. The samples were from a population size of 2,361 secondary schools nationwide using Taro Yamane estimation table with 90% confidence level. The 285

respondents derived from 3 administrators from each school, comprised of the school director, deputy director of academic or personnel affair, and deputy director of budget or general administration affair. Research tools were unstructured interview form and opinionnaire. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation exploratory factor analysis, and content analysis.

The findings of the research were as follows:

1. The legally risk management on tortious liability of legal basic education school administrators was in compliance with the Civil and Commercial Code, and the Act on Liability for Wrongful Act of Official, B.E. 2539 (1996) in case that the administrators performed their duty with negligence of law as the jurisdiction of the basic school administration covering; academic, budgeting, personnel, and general administration.

2. The legally risk management on tortious liability of legal basic education school administrators factors consisted of 4 main factors: 1) The school administration 2) The legal compliance 3) The accountability and 4) The negligence of law. In addition, the first factor was comprised of 5 sub-factors; 1) Team development 2) Participatory administration 3) Internal control 4) Supporting of Educational administration and 5) Education quality assurance.

Keywords: Risk Management, Tortious Liability

บทนำ

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 9 กล่าวถึงการจักระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ทั้งด้านวิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และ การบริหารทั่วไป (สญาญ์ ธีระวิชิตระกูล, 2557: 19) ส่งผลให้ส่วนราชการมีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการบริหารจัดการ สามารถครอบครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเป็นของตนเอง ตลอดจนสามารถทำนิติกรรมได้ในนามของตนเองในลักษณะเดียวกับบุคคลธรรมดาทั่วไป นิติบุคคลเป็นคนที่กฎหมายสมมติขึ้นเพื่อให้มีสิทธิหน้าที่ และสามารถทำกิจการอันเป็นการก่อนิติสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ภายในขอบวัตถุประสงค์ที่กำหนด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ นิติบุคคลในกฎหมายเอกชน เป็นนิติบุคคลที่เกิดขึ้นตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของเอกชนและไม่มีการใช้อำนาจมหาชน ในส่วนของนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน เกิดขึ้นตามกฎหมายมหาชนคือมีพระราชบัญญัติหรือกฎหมายลำดับรองที่อาศัยอำนาจจากพระราชบัญญัติกำหนดให้จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะ ดำเนินกิจกรรมที่เป็นบริการสาธารณะและมีการให้อำนาจมหาชน (อัญชลีสมนต์สุวรรณ, 2547: 9) ความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา นอกจากจะต้องดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา ยังมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด ดังนั้นสถานศึกษาจะดำเนินการต่างๆ ได้ ต้องอยู่ในกรอบของอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายและวัตถุประสงค์การจัดตั้งสถานศึกษา โดยได้กำหนดให้มีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการและมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็น

ไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาในการดำเนินกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก มาตรา 39 แห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้แทนของสถานศึกษาในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในนามของสถานศึกษาตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับมอบหมาย หรือตามระเบียบบริหารการเงินของสถานศึกษา ฉะนั้นผู้อำนวยการสถานศึกษาจึงมีฐานะเป็นผู้แทน นิติบุคคลสามารถบริหารและจัดการศึกษาได้อย่างอิสระและคล่องตัว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 13)

ปัญหาการวิจัย

การเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาสามารถเป็นเจ้าของมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน จำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สิน เป็นลูกหนี้ เจ้าหนี้ และเป็นโจทก์ จำเลยได้ ดังนั้นในการบริหารงานผู้อำนวยการสถานศึกษาในฐานะผู้แทนนิติบุคคลจึงควรระมัดระวัง เพราะอาจถูกฟ้องร้องกรณีไม่ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายแล้วทำให้ผู้อื่นเสียหาย ต้องระมัดระวังในการกระทำนิติกรรมสัญญาต้องรับผิดชอบฐานละเมิด โดยเฉพาะการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา หรือสื่อ สิ่งประดิษฐ์ที่เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในการบริหารงานการเงินและทรัพย์สิน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 75-76) ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารในปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบเป็นหลักการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือการดำเนินกิจการต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ ย่อมมีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่เอกชนหรือบุคคลภายนอกได้ หรือแม้แต่องค์กรของรัฐเองก็อาจได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ได้ด้วยเช่นกัน ความรับผิดชอบจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่

มิได้แตกต่างจากความรับผิดชอบจากการกระทำละเมิดของประชาชนทั่วไป ดังนั้น จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ขึ้นมาเพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดของตนเสมอ ไม่ว่าการกระทำละเมิดนั้นจะเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่หรือมีลักษณะของการกระทำความร้ายแรงหรือไม่ก็ตาม โดยอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มีเจตนารมณ์ปรากฏตามหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติสรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดทางละเมิดในการปฏิบัติงานในหน้าที่ในกรณีที่เป็นการกระทำโดยจงใจให้เกิดความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น และให้แบ่งแยกความผิดของเจ้าหน้าที่แต่ละคน มิให้นำหลักกฎหมายนี้รวมมาใช้บังคับ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทั้งของรัฐและเจ้าหน้าที่ เนื่องจากการนำหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับในกรณีความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่นั้นไม่เหมาะสม เป็นการก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่และเป็นการบั่นทอนขวัญกำลังใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล อาจก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งหรือทำให้เกิดความเสียหาย ซึ่งถือเป็นการ “ละเมิด” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 (สมลักษณ์ จันทรังษี, 2552: 1) จากข้อมูลของสำนักงานความรับผิดทางแพ่ง กลุ่มงานพัฒนาและบริหารงานละเมิดและแพ่ง กรมบัญชีกลาง จากคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาความรับผิดทางแพ่ง ในปี 2556 - 2558 พบว่า มีสำนวนที่เกิดจากการกระทำความผิดทางละเมิดของหน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ประกอบด้วยการทุจริตทางการเงิน

หรือทรัพย์สิน การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบและการโจรกรรม - สูญหาย รวม 84 สำนวน (สำนักงานความรับผิดทางแพ่ง กลุ่มงานพัฒนาและบริหารงานละเมิดและแพ่ง กรมบัญชีกลาง, 2558) เมื่อได้พิจารณาข้อเท็จจริงในสำนวนคดีพบว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดนั้น ในความเป็นจริงยังมีการกระทำของบุคคลธรรมดา ไม่ว่าจะเป็นผู้แทนนิติบุคคล ตัวแทนหรือลูกจ้างของนิติบุคคล ผู้แทนนิติบุคคล ซึ่งเป็นผู้ดำเนินกิจการแทน อย่างไรก็ตามแม้ในปัจจุบันจะเป็นที่ยอมรับว่านิติบุคคลมีความรับผิดทางละเมิดได้ แต่พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการปรับใช้ความรับผิดทางละเมิดของนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นประเด็นที่เป็นปัญหาในหลายประการ จากข้อมูลและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้แทนนิติบุคคลตามกฎหมาย จำเป็นต้องมีการบริหารความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการบริหารความเสี่ยง (Risk Management) เป็นการกำหนดแนวทางและกระบวนการ ในการระบุ ประเมิน จัดการและติดตามความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม หน่วยงาน หรือการดำเนินงานขององค์กร รวมทั้งการกำหนดวิธีการในการบริหารและควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่รับได้ โดยอาศัยการจัดลำดับความสำคัญหรือความรุนแรง ซึ่งในปัจจุบันผู้บริหารหลายแห่งให้ความสำคัญกับการนำหลักการบริหารความเสี่ยงมาใช้ โดยเฉพาะความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบหรือกฎหมาย ดังนั้น การบริหารความเสี่ยงจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับองค์กรทุกแห่ง (วีระวรรณ ศิริพงษ์, 2545: 14)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

2. เพื่อทราบองค์ประกอบการบริหาร ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยสามารถตอบคำถาม ได้ตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการ ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น นิติบุคคล ได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1 ศึกษา วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.2 นำข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มากำหนดตัวแปร ความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของ ผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล เพื่อนำไปสร้าง เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire)

ขั้นที่ 2 เพื่อทราบความเสี่ยงด้านกฎหมาย ในความรับผิดชอบของ ผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ได้กำหนดวิธีการดำเนินการ วิจัย ดังนี้

2.1 ศึกษา วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2.2 นำข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) มาร่างบทความเกี่ยวกับ ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

โดยการรับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย และนักบริหารการศึกษา

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหาร ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ได้ กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 นำตัวแปรความเสี่ยงด้านกฎหมาย ในความรับผิดชอบของ ผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรง คุณวุฒิ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มาสร้างเครื่องมือการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย ในความรับผิดชอบของ ผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

3.2 นำเครื่องมือตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำเครื่องมือเสนอ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของ เครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหาและสำนวนภาษา โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) นำมาปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาและ เนื้อหาให้เกิดความสมบูรณ์

3.3 นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไป ทดลองใช้ (try out) กับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะ กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน รวมเป็น 30 คน แล้วนำ ไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach)

3.4 นำเครื่องมือที่สร้างและพัฒนาแล้วไป เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จากสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยกเว้นสถานศึกษา สังกัดสำนักการศึกษาพิเศษ จำนวน 95 โรงเรียน

3.5 นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. บทความการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สรุปได้ดังนี้

(บทความ) การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 บัญญัติให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษามีฐานะเป็นผู้แทนนิติบุคคล และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ซึ่งสถานศึกษาจะต้องระมัดระวังมิให้มีการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ตามมาตรา 62 เกี่ยวกับบุคคลย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น สอดคล้องกับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ที่ว่าเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดทางละเมิดในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ในกรณีที่เป็น การกระทำโดยจงใจให้เกิดความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น และให้แบ่งแยกความรับผิดของเจ้าหน้าที่แต่ละคน มีให้นำหลักกฎหมายนี้รวมมาใช้บังคับ

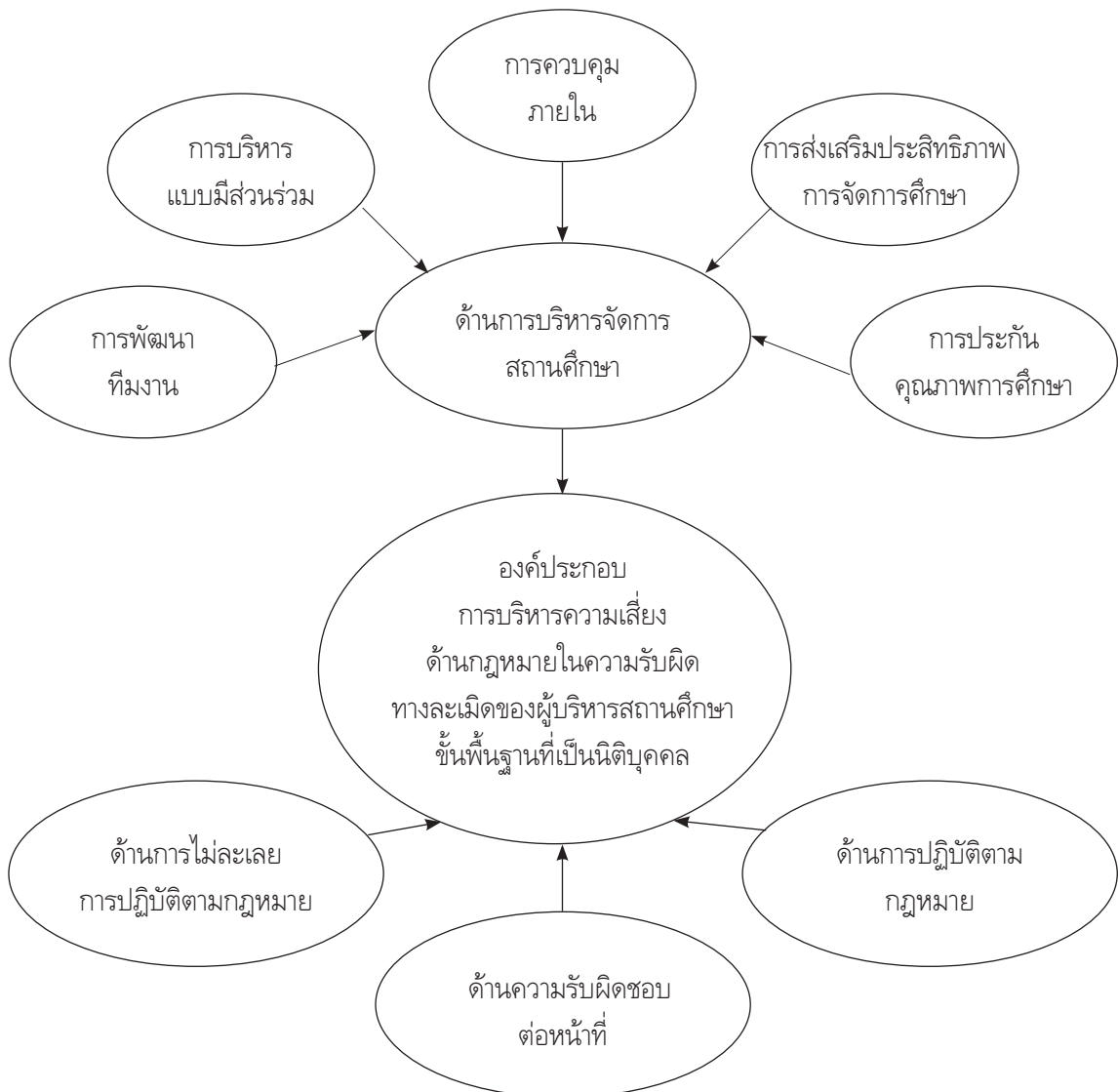
สำหรับการกระทำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอก หากเป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ภายในขอบวัตถุประสงค์

เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น สถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายนั้นให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย แต่สถานศึกษายังสามารถใช้สิทธิไล่เบียดเอาแก่ผู้บริหารสถานศึกษาหรือเจ้าหน้าที่คนอื่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้ แต่หากการกระทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอก เกิดจากการกระทำที่ไม่อยู่ในขอบวัตถุประสงค์หรืออำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษานั้นจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายเอง ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ปกป้องคุ้มครองประชาชนผู้เสียหาย รวมทั้งมีวิธีการบรรเทาภาระของเจ้าหน้าที่ในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่หน่วยงานของรัฐ และเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษานิติบุคคลตามกฎหมาย ควรระมัดระวังมิให้มีการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากสามารถเผชิญกับความเสียหายได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะความเสี่ยงทางด้านกฎหมายที่เกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจหรือการตีความกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ หรือเกิดจากความไม่แน่นอนของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ตามกฎหมาย รวมไปถึงการทำนิติกรรมสัญญาที่ส่งผลให้เกิดความสูญเสียทั้งในรูปตัวเงิน และความเสียหายที่ไม่อยู่ในรูปของตัวเงิน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับกฎหมายในการบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนนิติบุคคล เพื่อให้สามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาและความมุ่งหวังของชุมชน สังคมและประเทศชาติ

2. องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย 3) ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และ 4) ด้านการไม่ละเลย

การปฏิบัติตามกฎหมาย โดยองค์ประกอบหลักที่ 1 มี 5 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การพัฒนาทีมงาน 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) การควบคุมภายใน 4) การส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา และ 5) การประกันคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบดังแผนภูมิ

แผนภูมิ องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด
ของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านกฎหมาย ในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล เพื่อเขียนบทความที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลนั้น พบว่า ในสถานศึกษาผู้บริหารถือเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการดำเนินงานต่าง ๆ ในโรงเรียน ให้บรรลุเป้าหมายหรือภารกิจ รวมทั้งเป็นบุคคลที่กฎหมายสมมติขึ้นเพื่อให้สิทธิ หน้าที่ และสามารถทำการอื่นเป็นการก่อนิติสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ภายในขอบเขตวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 5 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิด ที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรงแต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้” กฎหมายละเมิดนั้นเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายในการเยียวยาความเสียหายผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดของบุคคลอื่น ดังที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420 ความว่า “ผู้ใด จงใจ หรือ ประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหาย ถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิ อย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่า ผู้นั้น ทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” หลักเกณฑ์ในการที่จะให้บุคคลได้รับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น คือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นต้องเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลนั้นด้วย สอดคล้องกับ น้ำทิพ สุขโชค อำนวย ที่กล่าวถึงหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเป็นหลักที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในกฎหมายลักษณะละเมิด เนื่องจากเป็นหลักที่นำมาพิจารณาการ

กระทำของผู้กระทำละเมิด ว่าการกระทำของผู้กระทำละเมิดเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายหรือไม่อันเป็นหลักที่นำมาซึ่งความรับผิดของผู้กระทำละเมิด แต่การปรับใช้ในประเทศไทยปัจจุบัน ได้มีการปรับใช้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายลักษณะละเมิด เช่นเดียวกับกฎหมายอาญา แต่กฎหมายอาญากับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีเจตนารมณ์ของกฎหมายแตกต่างกัน คือ กฎหมายอาญามีเจตนารมณ์จะลงโทษบุคคลผู้กระทำผิดให้เช็ดหลาบ ส่วนกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นเรื่องการชดเชยค่าเสียหายหรือการแก้ไขให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 จึงทำให้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายลักษณะละเมิดของประเทศไทย ยังไม่มีมาตรการจำกัดความรับผิดชอบของผู้กระทำผิดไว้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดมากกว่าที่ควร จากการศึกษการปรับใช้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายลักษณะละเมิดในส่วนของประเทศไทยและเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาการปรับใช้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายลักษณะละเมิดให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการเยียวยาของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การจำกัดขอบเขตความรับผิดของผู้กระทำละเมิด และการนำหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายลักษณะสัญญา มาปรับใช้กับความรับผิดเพื่อละเมิด พบว่า ยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่กำหนด รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้มีอำนาจสิทธิหน้าที่กระทำการใด ๆ ในนามตัวแทนสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษาและประกอบกับความไม่แน่นอนของกฎหมาย กฎระเบียบและข้อบังคับที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษานิติบุคคลตามกฎหมาย ควรระมัดระวัง

มิให้มีการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ และกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากสามารถเผชิญกับความเสี่ยงได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะความเสี่ยงทางด้านกฎหมายที่เกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจหรือการทำผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการต่าง ๆ หรือเกิดจากความไม่แน่นอนของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ตามกฎหมาย รวมไปถึงการดำเนินการตามกฎหมายที่ส่งผลให้เกิด ความสูญเสียทั้งในรูปตัวเงิน และความเสียหายที่ไม่อยู่ในรูปของตัวเงิน

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหาร ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลเป็น พหุองค์ประกอบ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 องค์ประกอบ “ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา” เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญ ต่อการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น นิติบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กระบวนการเรียนรู้ เป็นไปเพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทาง วัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทาง วิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพ ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ โรงเรียนจึงจัดได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาบุคคลให้เป็น ผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีศักยภาพที่จะแข่งขัน ในเวทีโลกได้ โดยโรงเรียนดีมีคุณภาพ การจัดการศึกษา ของสถานศึกษาที่มีคุณภาพภายใต้ การบริหารจัดการ

ที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ต้องยึดหลัก ตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กเป็น สำคัญที่สุด การจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความ ต้องการ และความสนใจของเด็กได้อย่างแท้จริง เมื่อถึงเวลาเรียนครูและนักเรียนจะตกลงกันใครจะทำ อะไร เด็กแต่ละคนจะเสนอสิ่งที่ตนอยากทำ เด็กที่ สนใจเรื่องเดียวกันก็ให้อยู่กลุ่มเดียวกัน โดยโรงเรียน มีอุปกรณ์ให้พร้อม เด็กทุกคนจะได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ตนสนใจ นอกจากนี้เฟิร์กส์บอร์เดวิส ได้กล่าวถึง โรงเรียนดีเลิศไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนจะไม่ทำ กิจกรรมเดียวกันในเวลาเดิม และจะใช้เวลามากน้อย ต่างกันในแต่ละวัน นักเรียนทุกคนจะทำแผนการเรียน ของตนเองสำหรับทั้งปี นักเรียนทุกคนจะตั้งเป้าหมาย การเรียนที่เหมาะสมกับตนเอง โดยมีพ่อแม่และครู ช่วยคิด เด็กจึงมีแรงจูงใจในการเรียนที่สูงอยู่ตลอดเวลา Joan Herman และคณะ กล่าวว่า ประชาชนมีความ ต้องการโรงเรียนที่จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ สำหรับเด็ก และมีระบบการบริหารที่ตอบสนองต่อความ ต้องการของเด็ก มีหลักสูตรที่ทันสมัย มีการพัฒนา เทคนิค และวิธีการสอนของครู ปัจจัยที่นำไปสู่โรงเรียน ที่ดีทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ประกอบด้วยผู้บริหารและ บุคลากรที่มีความเข้มแข็ง การบริหารจัดการ การมี ส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ในส่วนของผู้บริหาร และบุคลากรที่มีความเข้มแข็ง มีการนำองค์กร การพัฒนา บุคลากรและการดูแลคุณธรรมจริยธรรมของครู เป็น แบบอย่างที่ดีมีความเป็นประชาธิปไตย และบริหาร งานแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาบุคลากรมีการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรทุกคนได้เข้าร่วมการประชุมอบรม สัมมนาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อพัฒนา เสริมสร้างความรู้ด้านการเรียนการสอน การบริหาร จัดการหลักสูตร ตลอดจนการทำงานเป็นทีม ด้านการ บริหารจัดการโรงเรียนที่มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการบริหารงานแบบกระจายอำนาจ เน้นให้ทุกคน มีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมคิด ร่วมทำ สร้างให้ครู

เกิดศรัทธา โดยทำตัวเป็นแบบอย่างแก่ครู ให้ขวัญกำลังใจ สำหรับยุทธศาสตร์การวางแผนดำเนินงาน มีการกำหนดทิศทางการทำงาน โดยทุกงานต้องชัดเจน ทิศทางการทำงานมุ่งไปที่นักเรียนเป็นสำคัญ มีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานของกลุ่ม โดยวางแผนเป็นเดือน สัปดาห์ และวัน มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลอย่างถูกต้อง ครอบคลุมกิจกรรมของโรงเรียนและตรงกับความต้องการใช้งาน และมีการใช้อาคารสถานที่อย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ ปรีชากร พิศพชานันท์ กล่าวถึงการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนควรใช้หลักความรับผิดชอบ พยายามปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จโดยไม่ละทิ้งงาน กล้าและยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตน กำกับติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีการจัดโครงสร้างการบริหารงาน ใช้หลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ส่งเสริมให้บุคลากรได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา และส่งเสริมให้บุคลากรได้ทำงานเป็นทีม มีการประสานความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ใช้หลักความคุ้มค่าในการจัดทาสตูดอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติงานตามความเหมาะสมและความจำเป็น จัดสรรห้องเรียน อาคารเรียน และบริเวณ ต่าง ๆ ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู นักเรียน ชุมชน ร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ใช้หลักนิติธรรมโดยมีการกำหนด กฎระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติที่ชัดเจน ถูกต้อง และทันสมัย สามารถประพฤติ ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร ชี้แจง แนะนำแนวทางการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมายข้อบังคับของสถานศึกษา ใช้หลักคุณธรรม โดยการให้ความเชื่อถือไว้วางใจ มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของ บุคลากร มีอรรถาภัยดี ใช้วาจาสุภาพ เหมาะสม ให้เกียรติ ครู

และบุคลากร เป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และใช้หลักความโปร่งใส โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการเบิกจ่าย ถูกต้องตามกฎหมายและข้อบังคับของทางราชการ มอบหมายงานให้บุคลากรรับผิดชอบงานที่สำคัญต่างๆ โดยแจ้งผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างเปิดเผย มีการใช้จ่ายเงินตามวัตถุประสงค์ของแผนงาน โครงการ และให้เป็นไปตามที่กำหนดอย่างเป็นระบบ และสามารถตรวจสอบได้ สถานศึกษาจึงเป็นองค์กรหนึ่งซึ่งเป็นนิติบุคคลที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา ภาวะผู้นำมีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น

2.2 องค์ประกอบ “ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย” ประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของประเทศ มีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด การที่คนในสังคมอยู่ในสังคมได้สังคมนั้นต้องมีระเบียบ ระบบการปกครอง การจัดให้คนมีระบบระเบียบได้ จะต้องมีความหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ใช้เป็นแม่บท หรือที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานหรือการดำรงชีวิตประจำวัน จำลองลักษณะ อินทวน และปราชญ์ ปรัชญาพันธ์ กล่าวว่า ระเบียบ คือ คำสั่ง หรือข้อบังคับ ซึ่งผู้มีอำนาจสูงสุดในประเทศได้กำหนดเป็นกฎเกณฑ์ เพื่อใช้ควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคมให้ปฏิบัติตาม เพื่อความสงบสุขและความมั่นคงในประเทศ ผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษหรือผลร้ายแรงอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ระบุไว้ในข้อบังคับนั้น ๆ ลักษณะของระเบียบ ประกอบด้วย มีลักษณะเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับที่กำหนดให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตาม มาจากรัฐาธิปไตย คือมาจากผู้มีอำนาจสูงสุดของประเทศ ใช้ได้โดยทั่วไป คือเมื่อประกาศใช้แล้วจะใช้บังคับกับสมาชิกทุกคนในสังคม โดยไม่เฉพาะเจาะจงเพียงคนเดียวคนหนึ่งหรือ

กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ใช้ได้ตลอดไปคือ เมื่อประกาศใช้แล้ว หากไม่มีระเบียบอื่นใดมายกเลิกก็จะมีผลใช้บังคับได้ตลอดไป มีสภาพบังคับ 5 ประการ คือ 1) ประหาร 2) จำคุก 3) กักขัง 4) ปรับ และ 5) ริบทรัพย์สิน ส่วนสภาพบังคับทางแพ่งมี 2 ประการ คือ 1) ชดใช้ค่าเสียหาย และ 2) ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ในส่วนของสถานศึกษาการบริหารจัดการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ดวงใจ ช่วยตระกูล ศึกษาความเสี่ยงแนวทางการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1) ปัจจัยความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการเงิน ด้านความมั่นใจทางการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการความปลอดภัยโดยปัจจัยความเสี่ยงของสถานศึกษาในเมือง นอกเมือง และในแต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกัน และ 2) แนวทางการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าปัจจัยความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนควรใช้วิธีการบริหารความเสี่ยงโดย การควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยงรวมถึงถ่ายโอนความเสี่ยง ปัจจัยความเสี่ยงด้านการเงินควรใช้วิธีการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยง ปัจจัยความเสี่ยงด้านความมั่นใจทางการศึกษาควรใช้วิธีการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยง รวมถึงการมีส่วนร่วมของภาคีคือชุมชน ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการ ปัจจัยความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมควรใช้วิธีการบริหาร ความเสี่ยงโดยการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยงรวมถึงถ่ายโอนความเสี่ยง ปัจจัย ความเสี่ยงด้านการบริหารจัดการความปลอดภัย ควรใช้วิธีการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยง รวมถึงการมีส่วนร่วมของนักเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการติดตามตรวจสอบ นิเทศให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปตาม

กฎหมายกำหนด และ ดิเรก ควรสมาคม กล่าวถึงความสำคัญของระเบียบในชีวิตประจำวัน เริ่มตั้งแต่มนุษย์เกิดจนถึงแก่ความตาย นอกจากนั้นในชีวิตประจำวันยังมีความเกี่ยวพันกับระเบียบต่าง ๆ อีกมากมาย และความสำคัญของระเบียบที่มีต่อรัฐ เพราะระเบียบเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปกครองและใช้กลไกในการรักษาผลประโยชน์ในสังคมที่มี ความสมดุลกันจากความต้องการและความขัดแย้งของผลประโยชน์ต่าง ๆ ในสังคม รวมทั้งก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย ความยุติธรรมขึ้นในสังคม

2.3 องค์ประกอบ “ด้านความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่” การปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาของผู้บริหารหรือครู การกระทำหรือการแสดงออกของพฤติกรรมเป็นไปตามความคาดหวังของตำแหน่งในอาชีพหรือตำแหน่งที่สังคมกำหนดขึ้น ผู้ปกครอง ชุมชน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องการเห็นลักษณะที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่ ตั้งใจ มุ่งมั่นต่อหน้าที่การทำงานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ในเวลาที่กำหนด ยอมรับผลการกระทำทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น รวมทั้งปรับปรุง การปฏิบัติงานให้ดีขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่ามีความรับผิดชอบเกี่ยวกับ 1) ตนเอง คือ การรับรู้ฐานะและบทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ควรดำรงตนให้อยู่ในฐานะที่ช่วยเหลือตัวเองได้ รู้จักว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย 2) สังคม คือ ภาระหน้าที่ของบุคคลที่ต้องเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมต่อสังคมที่ตนเองดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายสิ่ง ตั้งแต่สังคมขนาดเล็กจนถึงสังคมขนาดใหญ่ การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่อสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ทั้งการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม การรักษาทรัพย์สินของสังคม การช่วยเหลือผู้อื่น การให้ความร่วมมือกับผู้อื่น การเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ การตั้งใจทำงานการปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนการรักษาสมบัติของโรงเรียน การช่วยเหลือตกเตือนแนะนำ

เมื่อเพื่อนกระทำผิด การช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสม การให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด การไม่ทะเลาะและเอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน การเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน สำหรับความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะนิติบุคคลตามกฎหมาย ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) ผู้บริหารต้องกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานล่วงหน้า เพื่อให้สามารถดำเนินงานให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ 2) การจัดองค์กร (Organizing) ผู้บริหารต้องรับผิดชอบในการจัดหน่วยงานของตนเองให้เหมาะสมกับบริบทในการทำงาน 3) การควบคุม (Controlling) ผู้บริหารมีหน้าที่ควบคุมงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร 4) การประสานงาน (Co - Ordinating) ผู้บริหารมีหน้าที่ติดต่อประสานงานทั้งในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือ และความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินงาน และ 5) การจูงใจ (Motivating) ผู้บริหารทุกระดับต้องทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ดังนั้นต้องพยายามสร้างสภาพแวดล้อมของการทำงานเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ รวมทั้งผู้บริหารที่ดีของสถานศึกษาต้องไม่ละเลยที่จะปฏิบัติและรับผิดชอบต่อ การเข้าใจองค์กรและหน่วยงานของตนว่ามีเป้าหมายอย่างไร ผลิตรายงาน หรือทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี วางแผนและกำหนดตารางการทำงานให้ทุกคนในสถานศึกษาทราบ ปรับปรุงแก้ไขวิธีการทำงานให้ดีขึ้น กำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ผูกอบรมและพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาให้เขามีความพร้อมที่จะรับผิดชอบมากขึ้นและมีโอกาสก้าวหน้า การร่วมมือกันในการปฏิบัติหน้าที่ของทุกคน ทั้งภายในหน่วยงานที่รับผิดชอบ และพร้อมให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น พัฒนาปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น และยอมรับความบกพร่องของตนเองเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น จากความรับผิดชอบของบุคลากรในสถานศึกษาจะส่งผลให้โรงเรียนสมบูรณ์แบบ คือ มีสังคม บรรยากาศ และ

สิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ มีความพร้อมในด้านทรัพยากรวัสดุ เทคโนโลยีงบประมาณ และทรัพยากรบุคคล สามารถจัดการศึกษาได้อย่างดี ทั้งในด้านการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูงตามมาตรฐานกำหนด และได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนทุกด้าน เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เป็นโรงเรียนที่สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เป็นที่ชื่นชมของชุมชน รวมทั้งเป็นโรงเรียนที่สามารถเป็นแบบอย่างในการให้ความช่วยเหลือชุมชนและโรงเรียนอื่นในชุมชนได้

2.4 องค์ประกอบ “ด้านการไม่ละเลยการปฏิบัติตามกฎหมาย” คือ การที่เจ้าหน้าที่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้ที่ได้รับแต่งตั้งโดยทางการของรัฐ ให้ปฏิบัติราชการของรัฐ โดยต้องมีการแต่งตั้งและเป็นการแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการ ตามมาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายอาญา “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาทหรือทั้งจำและปรับ” องค์ประกอบของความผิดตามมาตรา 157 นี้ มีเหตุชกใจ คือ มีเจตนาพิเศษที่ต้องการกระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งรวมถึงความเสียหายในทุก ๆ ด้าน โดยไม่จำกัดเฉพาะความเสียหายที่เป็นทรัพย์สินเท่านั้น เช่น ความเสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเสียหายแก่เสรีภาพ เป็นต้น สอดคล้องกับ ประอบ กุลเกลี้ยง และคณะ ศึกษา รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าการคอร์รัปชันในสังคมอื่น ๆ พฤติกรรมคอร์รัปชัน คือ การทำหรือใช้อิทธิพลลอบการใช้เวลาราชการไปหาประโยชน์แก่ตนเอง การออกคำสั่งสถานศึกษาที่ขัดต่อระเบียบกฎหมาย การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต

การละทิ้งหรือการทอดทิ้งหน้าที่ การพิจารณาความดีความชอบขัดต่อหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนด การล่วงละเมิดสิทธิเด็ก การประพฤติมิชอบในการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการ การประพฤติมิชอบในการคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียน การเรียกการรับหรือยอมรับเงินหรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยมิชอบ การเบียดบังยกยอกหรือนำทรัพย์สินของทางราชการไปใช้ส่วนตัวโดยทุจริต การเบิกจ่ายเงินงบประมาณไม่โปร่งใส การเบิกจ่ายเงินนอกงบประมาณไม่โปร่งใส การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างไม่โปร่งใส การใช้ข้อสอบเอื้อเฉพาะผู้ที่ตนหรือคณะสอนพิเศษ การเสนอผลงานทางวิชาการเป็นเท็จ การตัดสินผลการเรียนโดยไม่เป็นธรรมแก่นักเรียน และการจัดโครงสร้างสถานศึกษาไม่สอดคล้องต่อภารกิจที่เปลี่ยนไปสู่การกระจายอำนาจ รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษามือถือประกอบต่าง ๆ คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ดัชนีชี้วัดรูปแบบ 3) แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักการจัดการความเสี่ยง หลักการกระจายอำนาจแบบการมีส่วนร่วม หลักการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร และหลักการควบคุมองค์การ วิลาสบุญนุ้ม ศึกษาการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย ของระบบงานการเงินการคลังในองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา พบว่าความเสี่ยงด้านกฎหมายของระบบงานการเงินการคลังในองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว มีโอกาสเกิดเหตุการณ์ความผิดพลาดที่เกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย โดยมีปัจจัยความเสี่ยง ได้แก่ การขาดการวางแผนในการทำงาน การขาดการประสานงาน ความขัดแย้งภายในองค์กรทำให้ไม่มีเอกภาพในการทำงาน การเปลี่ยนแปลงระเบียบกฎหมายบ่อยครั้ง ความชัดเจนของหนังสือสั่งการ ผู้รับผิดชอบทั้งระดับปฏิบัติและบริหารไม่มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบกฎหมาย และขั้นตอนการปฏิบัติงาน การขาดจิตสำนึกและปล่อยปละละเลย ขาดความเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ ปัญหา

การโอนย้ายพนักงานผู้รับผิดชอบทำให้การทำงานขาดความต่อเนื่อง การขาดการตรวจสอบติดตามควบคุมของผู้บังคับบัญชา การทุจริตและปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ จากการประเมินความเสี่ยง พบว่า ความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อ การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว คือ การขาดการปรับปรุงแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน งบประมาณรายจ่ายประจำปีใช้ไม่ทันภายในปีงบประมาณ ไม่มีการเบิกจ่ายพัสดุและลงทะเบียนคุมครุภัณฑ์ มีระดับความเสี่ยงสูง เกือบภาษีและค่าธรรมเนียมได้น้อยกว่าร้อยละ 80 ของผู้อยู่ในข่ายต้องชำระภาษี มีผู้ค้างชำระภาษีมาก เกือบภาษีไม่ครบถ้วน ไม่มีแผนการจัดซื้อจัดจ้าง ไม่ส่งประกาศเอกสารสอบราคาประกวดราคาวิธีพิเศษตามระเบียบที่กำหนด การใช้วัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรไม่ประหยัด จัดซื้อ/จัดจ้างพัสดุที่ไม่มีคุณภาพ ไม่เก็บพัสดุให้เรียบร้อยถูกต้องปลอดภัย แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุจากผู้ที่ไม่มีความรู้ มีระดับ ความเสี่ยงปานกลาง รายงานสถานะการเงินไม่เป็นปัจจุบัน การบันทึกบัญชีและงบการเงินต่าง ๆ ไม่แล้วเสร็จตามระเบียบที่กำหนด ไม่มีการจัดทำแผนการจัดเก็บ การประชาสัมพันธ์/หลักเกณฑ์ การจัดเก็บภาษี ขาด การเร่งรัดการจัดเก็บภาษีค้างชำระ พนักงานประเมินค่านวนภาษีป้าย/โรงเรียนและที่ดิน ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โครงการกิจกรรมในงบประมาณรายจ่ายประจำปีไม่นำมาจากแผนพัฒนา 3 ปี มีการโอนหรือเปลี่ยนแปลงคำชี้แจงงบประมาณไม่เป็นไปตามระเบียบฯ ไม่มีการจัดทำสรุปผลการจัดซื้อจัดจ้างสำหรับให้ประชาชนตรวจสอบ การจัดทำทะเบียนคุมหลักประกันสัญญาให้เป็นไปตามระเบียบฯ ปิดบังข้อมูลข่าวสาร ไม่ส่งสำเนาจัดซื้อจัดจ้างให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ภายในกำหนด 30 วัน ไม่นำแผนการจัดหาพัสดุเป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลการปฏิบัติงาน มีระดับความเสี่ยงน้อย สำหรับการจัดการความเสี่ยงพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการความเสี่ยง

ที่ระดับความเสี่ยงสูงและปานกลาง กล่าวคือ มีการส่งเสริมการพัฒนาความรู้ให้แก่ผู้รับผิดชอบทั้งระดับปฏิบัติและบริหารอยู่สม่ำเสมอ การควบคุม ติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงาน การวางแผนในการจัดทำงบประมาณ การจัดให้มีการประสานงาน การนำระบบควบคุมภายในมาใช้ในองค์กร การประชาสัมพันธ์และการเร่งรัดการจัดเก็บภาษี การวิเคราะห์หัตถ์ราคาล้างให้เหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจ กำหนดมาตรการควบคุมการใช้ทรัพยากร วางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง แม้ว่าบางกิจกรรมมีระดับความเสี่ยงน้อยและระดับความเสี่ยงน้อยมาก แต่ต้องมีการบริหารส่วนตำบลนำข่าวก็ได้เผื่อระวังติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการทำงาน อันจะทำให้เกิดความเชื่อถือศรัทธาแก่ประชาชนต่อการบริหารงานภาครัฐที่ดีที่สุดในที่สุด จากการบริหารความเสี่ยงดังกล่าว พบว่าการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย สำหรับตนเองหรือผู้อื่นจากการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่นั้น และที่สำคัญคือ “ต้องมีหน้าที่” การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัตินั้นต้องอยู่ในหน้าที่ ดังนั้นหากไม่อยู่ในหน้าที่หรืออยู่ในหน้าที่แต่ทำโดยชอบและโดยสุจริตก็ไม่ใช่ความผิด สรุปได้ว่าการกระทำความผิดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ต้องมีองค์ประกอบเกี่ยวกับผู้กระทำ ต้องเป็นเจ้าพนักงาน และต้องเป็นเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่กระทำการตามกฎหมายให้อำนาจไว้ และในการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่นั้นเป็นการกระทำโดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ดังนั้นบุคคลที่กฎหมายกำหนดขึ้นให้มีทั้งอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งอาจได้รับทั้งคุณและโทษจากบทบัญญัติของกฎหมาย ดังนั้นควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง และหากกระทำการนอกขอบเขต

กฎหมายให้ไว้ ก็มีมาตรการลงโทษไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งเป็นบทลงโทษที่หนักยิ่งกว่าบุคคลธรรมดา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของตัวแปรการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล พบว่า ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สูง แสดงว่าการกระจายของข้อมูลมีมาก เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามไม่เข้าใจความเสี่ยงด้านความรับผิดชอบของ ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ภายใต้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ดังนั้นควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบแก่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ชัดเจน

2. การลดความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบที่ดีให้แก่ผู้บังคับบัญชาในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และสร้างจิตสำนึกแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทุกคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

3. การลดความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ตามขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ทั้งการบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ การปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด สม่ำเสมอ และให้ขวัญกำลังใจ รวมทั้งตักเตือนในกรณีที่มีการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาต่อไป

4. จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความ

รับผิดชอบละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนมากยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานภายใต้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล และไม่ทราบแนวปฏิบัติงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบและคดีความสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมสัมมนาเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ดังกล่าว และได้นำไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองและผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความรู้พื้นฐานด้านกฎหมายการศึกษา และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือประมวลกฎหมายอาญาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล
2. ควรศึกษาการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรทางการศึกษาระดับอื่น
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับสาระทางการบริหารอันเนื่องมาจากเหตุและผลทางกฎหมายในความรับผิดชอบละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล
4. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพหรือกรณีศึกษาการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จำลองลักษณ์ อินทวัน และ ปราชญ์ ปรัชญาพันธ์. (2552). **ความรู้ และเจตคติที่มีต่อกฎหมายในชีวิตประจำวันของประชาชน ในจังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ดิเรก ควรสมาคม. (2555). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน จำกัด.
- ดวงใจ ช่วยตระกูล. (2551). **การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- น้ำทิพ สุขโชคอำนวย. (2556). **ปัญหาหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายละเมิด**. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกอบ กุลเกลี้ยง. (2550). **รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปรียากร พิลพัชยานันท์. (2553). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม.
- วิลาส บุญนุ่น. (2553). **การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย ของระบบงานการเงินการคลังในองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วีระวรรณ ศิริพงษ์. **การบริหารความเสี่ยงกับการบริหารความเสี่ยงองค์กรโดยรวม**. **ประกาย**. ปีที่ 3 ฉบับที่ 26 (พฤษภาคม 2549) : 14.
- สฎายุ ธีระวิชิตตระกูล. (2555). **ปัญหาความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาภายใต้ พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเอกชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักความรับผิดชอบทางแพ่ง กลุ่มงานพัฒนาและบริหารงานละเมิดและแพ่ง กรมบัญชีกลาง. **ย่อคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาความรับผิดชอบทางแพ่ง**. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2558 จาก http://www2.cgd.go.th/organize_data_2_3_06.asp
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- อัญชลี มนต์สุวรรณ. **โรงเรียนนิติบุคคล**. **วารสารการศึกษา กทม**. ปีที่ 27 ฉบับที่ 7 (เมษายน 2547): 9.
- อำรุง จันทวานิช และคณะ. **โรงเรียนสมบูรณ์แบบ**. accessed 3 April 2017. Available <http://www.moe.go.th>
- Abbas Tahakkori and Charles Tedlie. **Mixed Methodology : Combining Qualitative and Quantitative Approaches**. Thousand Oaks, Californai: Sage, 1998.

Blakemore. Timothy, Greene, Brendan. **Law for legal executives : professional diploma in law. level 3. year 1. English legal system. The law relating to land. criminal law. law of tort.**

Oxford: Oxford University Press, 2004.

Harpwood, Vivienne. **Modern tort law**. London, U. K.: Cavendish Pub, 2005.

John G , Fleming. **The low of torts**. Sydney: Low Book, 1992.

Lunney and Ken Oliphant Mark. **Tort Law: Text and Materials**. Oxford University Press, 2003.

Schuster.Ernest J. **The Principles of German Civil Low**. Oxford: the Clarendon Press, 2007.

Yamane Taro. **Statistics : An Introductory Analysis**, 1970.